

PASTORAL DAVID BESTUÉ

A CURA DE MARC NAVARRO
13.03.2021 - 06.06.2021

Una co-producció entre el Centre d'Art La Panera i Hangar Centre de producció i recerca d'arts visuals, amb la col·laboració del Museu de Lleida, el Museu d'Art Jaume Morera i el Museu Molí Paperer de Capellades.

A «Pastoral», David Bestué adopta tècniques de processament industrial per qüestionar la capacitat de representació de l'escultura. L'exposició presenta peces de recent i nova producció que integren en la seva composició elements vinculats al territori, però també obres d'autoria diversa. El conjunt estableix un marc temporal ampli que incideix en qüestions com els processos de conservació i la relació entre el temps i la matèria.

David Bestué situa al centre de la seva investigació el que ell anomena *grau zero*. El *grau zero* és el resultat de procediments que alteren la composició d'un cos sòlid i el redueixen a partícules. Amb aquesta operació, Bestué anul·la les funcions expressives de l'objecte i restringeix les seves qualitats a propietats com ara el pes o la consistència.

Tanmateix, aquest retrocés formal o «empobriment de la forma» posa en dubte la capacitat descriptiva dels materials que, després de ser processats, només es poden manifestar disgregats o com una massa compactada. La seva inconsistència i inestabilitat dificulten el seu registre visual i redueixen la seva representació a les formes de circulació i suspensió, a la concentració i l'atomització. Bestué utilitza motlles per dotar amb una nova estructura aquests materials en brut, que d'aquesta manera recuperen la corporeïtat i estableixen una nova relació amb l'espai.

La conseqüència d'aquest procés és que es produeix una minva significativa entre l'objecte i el seu enunciat. Però pot la paraula restaurar una presència? Pot la traçabilitat d'un material suportar el pes d'una imatge? A més a més d'interferir en la forma, de quina manera el procés de conservació altera els significats?

«Pastoral» descriu dos models de presència que es manifesten en el pla material: el d'un «present que passa» i el d'un «passat suspès en el temps». Ambdós models se sustenten pels principis d'ordre i organització, criteris que apliquem per determinar què ha de ser conservat i què ha de ser descartat. Situada al centre d'aquesta metòdica estructura, la matèria es revela com un agent col·laborador que actua de manera ambivalent: mentre que la seva solidesa contribueix a avivar la memòria, amb la seva precarietat aboleix el record.

Una conversa al voltant de «Pastoral»:

Marc Navarro: Tot i que no apareix en cap de les peces que presentes a «Pastoral», durant el desenvolupament de l'exposició has tingut molt present l'*azogue* (argent viu). L'*azogue* és el material reflectant dels miralls. Quan l'*azogue* es desprèn del vidre apareixen taques en el reflex, i la materialitat del mirall es fa present. Per què és important aquest concepte per descriure la teva relació amb l'escultura?

David Bestué: La idea de l'*azogue* conserva un vincle amb el meu interès per la materialitat com a qualitat escultòrica, en detriment d'altres qüestions de caràcter més formal. Reivindico una aproximació a l'art que no és exclusivament perceptiva, sinó que considera l'escultura des de la seva presència física i temporal. Quan preparo un projecte no ho faig a partir de referències visuals, sinó d'apunts, de paraules. Un cop plantejada conceptualment, l'exposició s'ha de fer, i en aquell procés el text es posa en risc. Per això el temps és tan important en aquesta exposició.

MN: Quan l'exposició es construeix com el disseny d'una experiència visual, els processos deixen de ser rellevants o queden amagats; l'important és la representació.

DB: Sí. Normalment, quan treballes amb escultura, tens molt en compte la seva aparença, aconseguir una forma determinada. La idea de l'*azogue* em serveix per suspendre la representació. Jo no represento res; només presento una sèrie d'elements i els relaciono entre si. Per això, les formes que faig servir a «Pastoral» són tan senzilles.

MN: Pel que fa a l'excés d'imatge, em pregunto com has abordat aquesta qüestió en els teus projectes d'assaig i de recerca, en els quals la relació entre text i imatge és especialment important.

DB: Jo no soc fotògraf d'arquitectura. M'agrada que en els llibres que faig els edificis apareguin sense macros ni grans angulars, que acostumen a representar els espais de manera irreal. Quan fotografio vull contrarestar les imatges de revista d'arquitectura que mostren l'edifici acabat de construir, sense ús. La idea que tenim de l'arquitectura i l'art contemporani sovint es redueix a allò que veiem en una imatge bidimensional, una qüestió que durant el 2020 encara s'ha accentuat més. M'interessa el desig que pot provocar un edifici espacialment, és una experiència que he gaudit molts cops i que, quan preparo una exposició, intento reproduir.

MN: No puc evitar pensar que hi ha quelcom de problemàtic en aquesta afirmació. Assumim que la persona receptora de la imatge no té eines per poder-la interpretar i entendre l'experiència física que proposa l'arquitecte o l'artista. La imatge i l'exposició treballen de maneres diferents: la imatge des del disseny i l'exposició des de l'experiència física. Creus que l'una inhibeix l'altra?

DB: Crec que sí. Per mi és una estratègia de desvetllar i d'amagar. Si convides algú a una exposició sense saber què s'hi trobarà, l'experiència és completament diferent. M'agrada que l'exposició sigui un espai de descoberta. Per mi és preferible que la gent accedeixi a «Pastoral» a partir d'aquesta conversa, sense cap imatge, i que després vagin a veure l'exposició i hi puguin trobar una altra cosa diferent de la que s'esperaven.

MN: Des de fa un temps treballes a partir de motlles i polvoritzacions. Són processos complexos que tenen un impacte en el significat de les peces; funcionen com a formes d'escriptura.

DB: Per a les peces grans he utilitzat un motlle senzill i que mostra un forat, una desembocadura. Respecte al gest de polvoritzar, he utilitzat una trituradora de mida grossa, que m'ha servit per dissoldre un xiprer i una barca, a banda de les pomes, que vaig aconseguir deshidratades, i la terra d'un barranc. Polvoritzar em remet al molí i a un procés de digestió. Mario Montalbetti diu que la poesia posa el llenguatge en un estat d'excepció, perquè cada poeta crea les seves normes gramaticals, no està obligat a comunicar res; podem dir que treballa amb l'*azogue* del llenguatge. D'una manera similar, m'agrada pensar que l'escultura pot posar en suspens l'espai que ocupa, generar les seves lleis físiques i interactuar amb els elements de la realitat sense haver de cenyir-se a un ús o una aparença predeterminats. De fet, la majoria dels elements presents en l'exposició (flors, palla, fum, els abans citats xiprer, barranc, pomes...) provenen de Lleida o els seus voltants, i en canvi es presenten sota una aparença completament diferent. La poesia troba el seu lloc en un full de paper o un Word, l'escultura el troba en l'espai expositiu. Vull que l'exposició sigui un lloc en el qual pot passar qualsevol cosa. Penso que és molt important que entenguem les exposicions des d'aquesta premissa.

MN: Com un espai de negociació entre allò físic i allò mental.

DB: Com he comentat abans, una escultura no pot ser el mateix que un text, i aquí és on el temps es fa rellevant. Quan fas exposicions d'escultura, saps que s'exposaran un període de temps limitat, que després algunes peces aniran a un magatzem, d'altres potser desapareixeran o no s'exposaran durant uns anys. Si des d'aquesta premissa pensem en una exposició de cinc-cents metres quadrats, ens adonem que potser no s'han de fer peces pensant en la seva durabilitat, potser el que hem de provocar és un «moviment de terra», posar en circulació les coses; la seva vida posterior és el menys important.

MN: Quin vincle estableix l'exposició amb el lloc?

DB: Hi ha un procés de llenguatge, però quan faig una exposició intento donar-li un lloc, un espai físic, un territori. A «ROSI AMOR», les peces s'organitzaven amb relació a tres espais: Las Tablas, Vallecas i El Escorial. En el cas de l'exposició de La Panera, és Lleida i el poble de la meua àvia, a la Franja.

Són contextos interdependents que tenen com a comú denominador el procés d'industrialització del camp. De petit, passava els estius al poble. Era l'època de l'any en la qual la població augmentava dràsticament pels treballadors que venien a recollir fruita. No tenia un bosc a la vora, els arbres eren els fruiters dels camps de conreu extensiu que podien canviar d'un any a l'altre en relació amb el preu de la fruita. Recordo un context agrari en canvi constant, amb processos de degradació ecològica bastant durs, com quan van canalitzar les sèquies o quan vam haver de deixar de banyar-nos al riu Cinca, perquè més amunt havien construït una paperera i l'aigua ens arribava bruta.

MN: Tendim a idealitzar els contextos rurals sense considerar l'impacte dels processos d'industrialització en el seu paisatge i en les formes de vida.

DB: Sí, per això el títol de l'exposició té un punt irònic. Remet a una manera d'entendre el paisatge des d'un punt de vista romàntic o pintoresc, allunyat de la realitat actual.

MN: Alguns elements fan referència a l'àmbit domèstic, concretament a la casa de la teua àvia.

DB: Sí, específicament dos espais que m'agrada relacionar. D'una banda, el rebost, allà on s'acumulen els embotits, el menjar, i que es va reomplint a mesura que es va buidant, i, de l'altra, les golfes, allà on es guarda tot el que representa la memòria familiar. Des de les eines del camp velles o la roba dels avantpassats, fins a les nostres joguines. Aquell espai era un exercici de contenció molt vinculat al record i a la pràctica de recordar. D'una banda, el present que passa i, de l'altra, el passat que es conserva: un espai ple d'elements orgànics, frescos, lligats al ritme anual de les collites, a la producció del vi o de l'oli, i un altre espai ple d'elements que es volen conservar, tot i que pateixen un procés inevitable de degradació. Una degradació que es fa patent a les parets de la mateixa casa, que pel fet d'estar a prop d'un camp de regadiu pateix humitats que obliguen a pintar-la cada any. És com un vaixell a la deriva; l'esforç es concentra a conservar-ne algunes parts. El fet que el meu vincle amb aquesta casa sigui cada cop més distant, lliga aquesta exposició a un exercici de memòria. Per mi, la funció de l'escultura és copsar determinades coses que en el seu origen no són formals; això guarda una relació amb el record i la pèrdua. «Pastoral» també té a veure amb aquesta pèrdua, ordenar uns elements que potser ja no hi són presents, que ja formen part del passat. En aquest sentit, és una exposició molt autobiogràfica, tot i que d'entrada no ho sembli. Per això he volgut introduir aquells dos espais, el rebost i les golfes, a l'espai expositiu, tot i que canviant-ne la funció: intentant conservar allò que passa i destruint allò que normalment perviu.

MN: Aquesta desfeta formal que comentaves abans també la relaciones amb Lleida.

DB: Sí, crec que encara que sigui a una escala diferent, Lleida també pateix aquesta inconsistència material. En el seu cas és el riu que la creua i es desborda, però també el casc històric, que cau a trossos, ple de solars buits, desvaloritzats. La mateixa zona de La Panera és molt humil i s'hi pot percebre la pobresa i un racisme soterrat i latent. La Seu Vella, imatge i símbol de la ciutat, ha patit episodis de reconstrucció i saqueig. Aquest desfer-se té relació amb el cicle agrari i amb els efectes climatològics en la collita. Està molt relacionat amb la inestabilitat, amb la dependència de factors externs. D'alguna manera, en no tenir una consistència

forta, la mateixa ciutat ens mostra aquell *azogue* de què parlàvem abans; és com si no tingués pell o contorn i pogués mudar d'aparença a cada moment. Per això hi he volgut incloure elements del Museu de Lleida, un fragment d'un dossier gòtic i un terme de lloc, desubicat. Aquests elements no s'han triat pensant en els seus significats, no fan de «citació», sinó que funcionen com a fugues temporals en relació amb els altres objectes de l'exposició.

MN: Aquesta desfeta també genera les seves formes i fins i tot una estètica.

DB: L'únic formalisme possible en aquest context és el d'artistes com Leandre Cristòfol, motiu pel qual també l'hem inclòs en l'exposició. Aquest artista practicava un formalisme escumós, amb una inclinació pels elements peribles i humils. L'única possibilitat és aquesta meta-física de la pobresa, intentar fer des del desfer-se, des de la brossa.

MN: La paraula *barranc* apareix en les notes prèvies a l'exposició. Per què aquest espai és important per entendre «Pastoral»?

DB: Entenc el barranc des de la idea de buidament o canvi incessant. Maria Zambrano té un text en el qual parla d'un barranc de Segòvia, el barranc del Clamores, i diu que és un punt de fuga de la ciutat, on la gent llença tot el que no vol veure. M'agrada aquesta idea de punt de fuga. Des de l'inici del projecte, les idees de buidatge, de cosa que s'escapa, de desguàs i desembocadura, han estat molt presents. El fons del barranc és un lloc on no hi ha imatge possible. És fosc, inaccessible. Ella parla del barranc del Clamores, però jo penso en el barranc de la Clamor, que està molt a prop del meu poble. També és un lloc inaccessible, lleig, molt aspre. El barranc conté la idea de flux, de direcció, i d'alguna manera crec que l'exposició també incorpora aquesta idea de flux associada al riu.

MN: A «Pastoral» les peces adquireixen una certa monumentalitat. Què ha determinat aquest canvi d'escala?

DB: En la idea de monumentalitat hi ha un voler forçar-se. Al cap i a la fi, els elements que s'han triat formen part d'un paisatge i han de tenir una escala gran. De fet, és una escala u a u, al menys en el cas d'elements com el xiprer i la barca. No vull treballar des de la idea de fragment, sinó des de la idea de totalitat, i això reclama unes dimensions determinades. M'agradaria reivindicar aquest plaer una mica perdut per les peces de gran escala. Ara mateix ens trobem en un moment en el qual els artistes fem coses molt petites, en part perquè els tallers són petits, perquè plantegen un problema d'emmagatzematge.

MN: Tornant a la idea de representació, penso en la teva exposició a La Capella, «Realismo», i alhora penso en el naturalisme i els conflictes que va suposar la seva aplicació al camp teatral. Per exemple, els actors van començar a menjar a escena, i per primera vegada van aparèixer animals vius a sobre d'un escenari. La relació entre matèria i representació era fidel.

DB: Per mi és el mateix. Vull portar a la sala els mateixos elements que són a fora. En aquest sentit, és important el concepte de fidelitat; si m'atreveixo a fer escultura s'han de complir uns requisits, i aquest n'és un. Quan en una producció hi ha complicacions i sorgeix la possibilitat de falsejar, sempre hi he estat en contra, perquè per mi no té sentit; m'interessa la tensió entre una cosa que és pensada i *a posteriori* es fa i adquireix presència. Aquesta és la potència que m'agradaria traslladar a l'exposició, el

fet que tot allò que podrien ser elements mentals s'han realitzat i estan allí.

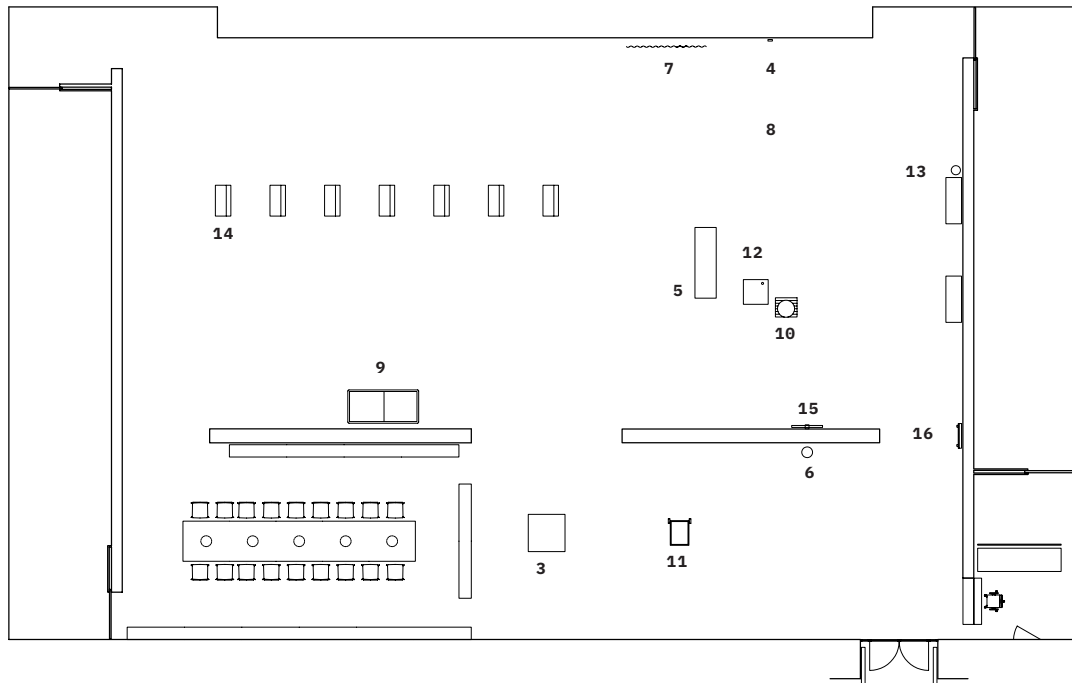
MN: Els darrers mesos has escrit un assaig sobre El Escorial, un edifici projectat des d'un paradigma contrari al que subjecta aquesta exposició.

DB: Sí, de fet la publicació es presenta paral·lelament a l'exposició, en un espai dedicat a Caniche, l'editorial que l'ha publicat. L'edifici d'El Escorial té un caràcter molt sòlid, atès que ha de servir per subjectar una sèrie de símbols lligats al país, com ara un relat determinat de la seva Història o la institució monàrquica. És un edifici plantejat per tal que en el seu interior no hi hagi cap canvi, una intenció que al llarg del temps s'ha revelat impossible. Això té a veure amb la meua relació amb les peces de «Pastoral». Si han de viure només tres mesos, potser ja em sembla suficient; després poden desaparèixer. Aquesta insistència a voler mantenir alguna cosa que se't desfà per tot arreu és insostenible. Per què volem conservar? Millor plantejem-nos una feina d'intensitats més enllà de la producció d'objectes. L'exposició va també de desprendre's de les coses. Imposar un ordre sent conscient que aquell ordre és provisional; al cap i a la fi, la realitat no cristal·litza mai.

Conversa realitzada amb motiu de «Pastoral», una exposició de David Bestué al Centre d'Art la Panera (Lleida) comissariada per Marc Navarro.

Llista d'obres:

- 1- **Palla.** Avda. Blondel
- 2- **Roses i fum.** Carrer Darrera Sant Martí
- 3- **Dosser.** Escultura amb pedra amb policromia. Darrer quart del segle XIV. Obra en préstec del Museu de Lleida.
- 4- Leandre Cristòfol, **Elements vegetals**, 1940. Collage d'elements vegetals adherits a un cartró. Obra en préstec del Museu d'Art Jaume Morera, Lleida.
- 5- **Mil·liari.** Època romana (s. I dC - s. III dC). Obra en préstec del Museu de Lleida.
- 6- **Taula, fruiter i pomes**
- 7- **Uralites de cendra**
- 8- **Filtre de clorofil·la**
- 9- **Boles de riu**
- 10- **Palangana d'os sobre palet de sal**
- 11- Sedàs amb fragments de ceràmica dels segles XVII-XVIII
- 12- **Pomes de Seu Vella**
- 13- **Bola de sèu**
- 14- **Pomes, xiprer, barca, barranc**
- 15- **Corda de llozer i ceba**
- 16- **Serigrafia**

Agraïments:

Antonio Jove i Maria
Albà
Llure
Manuel Asín
Isabela Lenzi
José Bestué Plana

Exposició

Comissariat:
Marc Navarro
Coordinació:
Antoni Jove
Disseny expositiu:
Xavier Torrent

Producció escultures:

HANGAR. Centre de producció i recerca d'arts visuals.
(Pense i Joan)
Disseny gràfic:
Bildi
Muntatge:
Jordi Alfonso,
Carlos Mecerreyes
i Teresa Nogués

Centre d'Art la Panera

Direcció:
Cèlia del Diego

Coordinació

d'exposicions:
Antoni Jové
Centre de documentació:
Anna Roigé
Educació:
Helena Ayuso
Programes públics:
Roser Sanjuan
Col·laboració:
Jordi Antas,
Júlia Moreno
i Miquel Palomes
Manteniment:
Carlos Mecerreyes

Horari

De dimarts a dissabte,
de 10 a 14 h
i de 17 a 19 h.
Diumenges i festius,
d'11 a 14 h.
Dilluns tancat.

ACTIVITATS

Aforament limitat

Inscripció prèvia

MARÇ

15/16/23

De 13.00 a 14.30 h.
BARRANC.
Taller amb
David Bestué.

30

A LES 11 h.
TALLER PER A INFANTS
A càrrec
de David Bestué.

ABRIL

15

A LES 18.30 h.
CONVERSA ENTRE
MARC NAVARRO
I DAVID BESTUÉ

MAIG

22

DE 20 A 00 h.
NIT DE MUSEUS.
Eufònic Festival.
Visites comentades
a les mostres.

HO ORGANITZA

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

HO COPRODUÏX

HANGAR.
ORG

HI COL·LABORA

Museu Molí Paperer
de Capellades
MNACTEC

plusfrés:
de Lleida